

אלא **שהמאירי** (ע"ז ע"ד דגולי הדורות) כתב בשם קצת מגדולי הדורות שלמדו מותרת שלכלי בשרי אביי שבשלו בו גבינה סגי ליה בהגעלה שהרי היתר בלע, דכשאיסור בבי"ח ראוי לחול עליו כבר אינו בעין, אולם הוא ז"ל חזר ודן לאיסור הואיל ואילו בלע בבו יומו היה בו טעם לשבח בשעה שצולה בה הגבינה, ועיי' מקרי איסורא בלע. ומבואר דסי"ל דאפי' כלי בשרי אביי שבלע גבינה חייב ליבון, ואינו דומה לנותר, דהתם כשנבלע היתר גמור היה, אבל הכא כיון שאילו היה נבלע בעודו בני"ח היה חל איסור, גם עתה שם איסור עליו.

ומי"מ יעוין **גרי"ז** (סי' תנא אות יג בהגה וע"ס סוף אות כה) שפסק דבנצלה בשר שהוא היתר בכלי, ואח"כ נבלע בו חלב, הכלי נכשר בהגעלה, ואע"פ שטעם בשר הנבלע עיי' אור אין נפלט לגמרי עיי' הגעלה, מ"מ טעם בשר הנשאר בלוע מועט הוא וקלוש, ואינו דאפי' שיחול עליו שם בבי"ח לפיכך די להפליטו עיי' הגעלה.

ולכאורה יש לפרש דסי"ל להגרי"ז דכשנבלע החלב אין הבשר נאסר אלא בבלוע, ועיי' אינו חל עליו איסור, וסגי ליה בהגעלה, ואע"פ די"ל שהבשר בלוע עמוק יותר מ"מ הוא נקלש עיי' הגעלה. ועיי' לעיל אות א' בשם הפלתי. ואע"פ דלכאורה צ"ע על דבריו מהאוי"ה הני"ל, באמת לא קשיא דאיכא למימר דהאוי"ה ס"ל דעת הרמ"ע מפאנו המורה לעיל הסובר דמשקה הנבלע ללא אמצעי נחשב נבלע עיי' האור, והחלב הנבלע הרי נאסר מטעם הבשר הנבלע בכלי, ונמצא שהכלי בלע חלב איסור, ואע"פ שהוא איסור לח מ"מ בעי ליבון. אולם הגרי"ז ס"ל דבכה"ג הוי כנבלע עיי' משקה, עיי' מהני הגעלה להפליט את החלב הנאסר. וכן מבואר **במהרש"א** (שם). ואף אם נימא שהאוי"ה חולק על דבריו י"ל דסי"ל להאוי"ה כהרמב"ם הני"ל, אבל הגרי"ז ס"ל כרש"י ודעמייה. וכן תמצא **בחוו"ד** (סי' צג ס"ק א).

ז. בלע בשר ואח"כ בישל גבינה
ולפי דברי המהרש"ם יוצא דעד כאן לא התיר הגרי"ז אלא כשבישל חלב שהוא דבר לח, אבל אם צלה גבינה שהוא דבר יבש צריך ליבון חמור. אלא דאם נימא דסי"ל להגרי"ז כסברת רש"י כני"ל י"ל דאף בכה"ג לא צריך ליבון חמור כי כל שנאסר הבלע בכלי דינו כהתייר בלע דסגי ליה בעגלה.

אלא דלכאורה צ"ע בזה דאם הבשר הנבלע בכלי הוא שמן, נמצא שפליטת הכלי אוסרת הגבינה אף בלא רוטב ודבלע בכלי שמן אוקר אף בכה"ג כמבואר **בשו"ע** (יו"ד סי' קה סעי' ז) והגבינה נפשיטת חניני ושוב אוסר הכלי אף בלא רוטב, ובעיני ליבון חמור. אלא דלפי **הט"ז** (שם סי' קה א) דבבי"ח לא הוי איסור מחמת עצמו י"ל דאין כאן בליעת בבי"ח שדינו כנבלה אדטעם בשר וחלב מעורבים יחד ואיי"כ י"ל דלא בעי תו ליבון חמור. ואע"פ דדעת **הש"ך** (שם סי' קה ז) דהוי איסור מחמת עצמו, כבר רבו החולקים עליו, הלא המה **הפרי"ח** (סי' צב), **הגרי"א** (סי' קה אות מ) ו**הבית מאיר** הובא **בחוו"א** (יו"ד סי' לד ס"ק ה). וכתב **החזו"א** (שם סי' טו ס"ק ד) דכן דעת השו"ע והרמ"א.

ועוד י"ל לפי דעת **החוו"ד** (סי' צג ס"ק ד וסי' קה ס"ק טו) דטעם הבלוע בחתיכה אינו מפליט ומבליע (אף אם הוא שמן) בכלי שהוא קשה ללא רוטב. אלא **שהיד יהודה** (סי' צב פה"א ס"ק נו) חולק עליו בזה. (ועוד י"ל דהבלוע היוצא מהחתיכה אין בכחו לחייבו ליבון חמור דכבר נקלש, דאי לא תימא הכי צ"ע אמאי בסימן צ"ב לענן טעם שנפלה מבחוץ די בהגעלה כמי"ש **בפת"ש** נ"סי צב ס"ק א) ו**בחו"א** (אוי"ח סי' קב ס"ק ט) והרי לדעת הסוברים דמשקה איסור מחייב ליבון הי"ה התם הרי הטיפה ני"מ. וצ"ע.)
[נ"ש לצרף לזה עוד צדדים, ויעוין **בשו"ע** (סי' קה ס"ק מג) שמשטקע אם כלי בלוע שבו יוצא ללא רוטב לאסור כולו, והמרת **המ"ב** (סי' תנא ס"ק קיא) דעת הפוסקים שרק אוסר כדי קליפה, אלא דאם איכא רוטב אוסר עד ס'. ולפי"ז בגוונא דאין רוטב לדעת **המרדכי** (חולין סי' תרעט) בשם ר"א"ם דליכא חניני בחצי חתיכה לית לן בה. ועיי' **בשו"ע** (סי' כב ס"ק י"ג י"ד) שצירף דעתם. ועיי' עוד **ביד יהודה** (סי' צג פה"א ס"ק ט ד"ה אך, ופה"ק ס"ק יג) שנקט שמצרפים דעת הסוברים דבלוע לא יוצא ללא רוטב. ואם מיירי דהכלי בולע בשר עוף יש לצרף נמי דעת הסוברים דליכא חניני בבי"ח דרבנן, עיי' **בט"ז** (סי' צג ס"ק ז). ו**הכה"ח** (סי' צב אות כ) פסק החמיקלין שלא אמרינן חניני בכה"ג במקום הפס"מ].

ה. בלע חלב ואח"כ צלה בשר
והנה לפי ביאור הני"ל בדעת הגרי"ז דכל שנאסר בבלוע לא צריך לבון חמור, אין לחלק בין אם הבשר נבלע ראשון או נבלע אחרון בכלי, ועיי' אף אם המחבת חלבית ושוב צלה בה בשר, י"ל דמהני הגעלה.

אלא דלכאורה צ"ע דבכה"ג נמצא הבשר בולע טעם החלב ונעשה חניני מחמת פליטת החלב שבכלי ושוב אוסר הכלי. אולם יש ליישב עיי' **הט"ז** הני"ל דחניני אינו איסור מחמת עצמו ואינו יוצא טעם האיסור ללא רוטב.

ואין לומר דטעם החלב יוצא בלא רוטב, כי חלב כשהוא בלוע כחוש הוא כמי"ש **הגרי"א** (סי' קה סעי' ה) ובעי' בזה בגליון קי"ט. ואע"פ שלדעת **הרמ"א** (סי' קה סעי' ה) אגן לא בקיאים בשמן, מ"מ כתב **הש"ך** (סי' קה ס"ק יז) שבדבר בלוע אגן בקיאים. וכמו כן אין דעת החת"ם שטעם החלב, כן קיי"ל דאין פיסום בבלוע כמי"ש **הש"ך** (אף אף ס"ק יט) ו**הפמ"ג** (ש"ד ס"ק יט). ובלא"ה דעת החת"ם שטעם החלב, ובלא"ה דעת החת"ם שטעם החלב בחתיכה אינו מפליט ומבליע (אף אם הוא שמן) בכלי שהוא קשה ללא רוטב. אלא **שהיד יהודה** (סי' צב אה"ד ס"ק טו) חולק עליו בזה. ואינו אף להש"ך דסי"ל דהוי איסור מחמת עצמו אם איכא סי' בבשר נגד הבלוע בכלי נמי סגי בהגעלה לדעת הגרי"ז.

ובאופן שיש קצת רוטב עיי' **בחוו"ד** (סי' צב ביאורים ס"ק ט) דסי"ל דקצת רוטב לא חשיב רוטב, וכן משמע קצת **בפמ"ג** (סי' צב מ"ז ס"ק ט), ואף **היד יהודה** (שם ס"ק נו ד"ה עי"ה) החולק על החוו"ד אינו חולק לענין שהאיסור יוצא מ'מכל לכלי ברוטב מועט, אבל לא ימחתיכה' לכלי וכדו', עיי"ש ו**בדרכ"ת** (סי' קה ס"ק קב ועיי"ש סי' צב ס"ק קפג).

שו"ר **בזקן אהרן** (ואלקין ח"ב סי' מא) שהבין שהגרי"ז אינו מתיר עיי' סברת רש"י וגדולי הדורות דלעיל, אלא הגרי"ז מיירי דוקא כשהבשר נבלע ראשון, דטעם הבשר נבלע בעומק ועיי' אח"כ החלב לא מגיע אליו משא"כ להיפך. ובאמת מהגרי"ז בהגה באות י"ג משמע דכדורי, אבל באות כ"ה משמע דאין חילוק. וכן נראה מהצ"ע שהיה מצאצאיו ולא הביא ראה מהגרי"ז דלא כהפלתי הני"ל בהגה, ועיי"ן. ועיי' עוד **ברוח חיים** (פאלאגי סי' קבא ס"ק א), **בחסד לאברהם** (אלקלעי או"ח סי' יג) ו**בשד"ח** (א"ס"ד מעי' ה' אות יז).

ולפי"ז נמצא שהגרי"ז ס"ל כרש"י וכסברת גדולי הדורות שהביא המאירי דבכה"ג לא חל שם איסור על הבלוע, ועיי' מהני להעיל הכלי להפליט החלב ולהקליש טעם הבשר. ועיי' **בשבט הלוי** (ח"י סי' קטו אות ו ד"ה תהי, וח"י סי' ג' אות ד) שנשאר בצ"ע בדין זה. וכן הוא **בקובץ תשובות** (ח"י סי' קד), לפי שבמאירי הני"ל מבואר דלא כהגרי"ז. (ולפי מש"כ **הזקן אהרן** (שם) יש לדחות דהמאירי ייירי בגבינה ועיי' חשיב בליעת שניהם עיי' האור ולא מהני הגעלה בכה"ג אף להגרי"ז.)

ט. חניני בבלוע
וכעין סברת הגרי"ז מצינו לפוסקים בסימן צ"ח הסוברים דלא אמרינן חניני בבלוע, כלומר חלב הנבלע בכלי בשרי אין אוסר הבלוע להפכו לחניני, ולפי דבריהם ליכא חובה אלא להגעיל הכלי, דבכה"ג לא מקרי איסורא בלע אלא התיירא בלע. דכבר הכריעה **הש"ך** (סי' צב ס"ק כא) דלא סמכינן עליהו בכלי מתכות אלא במקום הפס"מ (ולדעת **השו"ע** שם נראה דאף במקום הפס"מ לא סמכינן עלייהו כמבואר **בנקה"כ** (סי' צב ס"ק ח), אולם **הט"ז** (סי' צב ס"ק ח) ו**הגרי"א** (סי' צב אות ל) נקטו דאף לדעת השו"ע מקילינן בזה בכה"ג אף בכלי חרס), מ"מ אף המחמירים י"ל דידודו דבהגעלה סגי, כיון שלא נאסר הבשר והחלב אלא בבלוע, וכמבואר **בני"ל** הני"ל דאע"פ שחל איסור נותר על הבלוע מ"מ יוצא עיי' הגעלה **בחוו"ד** (סי' צג ס"ק א).

י. כשהכלי אינו בין יומנו
וכ"ז שנבלע בכלי בן יומנו, אבל אם הוא אביי כבר מבואר **ברמ"ע מפאנו** (סי' צג) דסגי בהגעלה (דלא כהמאירי הני"ל). וכ"כ **בחת"ס** (יו"ד סי' קה) דבכה"ג אפ"ר להתיר עיי' הגעלה. (ועיי"ש פ"ה אלא שמעלתו) שכתב דליתר שאת יגעילנה גי"פ. וכן נקט **הפת"ש** (סי' קבא ס"ק ז). וכן פסקו **הגר"ק שליט"א** (חוט שני פסח פ"י ע"מ קבט או"ח ה) ו**הלהורות נתן** (ח"א סי' לג אות יא).

מסקנא דינא
העולה לדינא, א' כלי (כגון מחבת, טוסטר וכדו') שבלע בשר ללא משקה, ולאחר מעל"ע בלע גבינה או חלב או להיפך, מועיל לו הגעלה או ליבון קל. ב' אם הכלי היה בין יומנו בין אם בלע חלב או גבינה ואח"כ בשר או בשר ואח"כ חלב או גבינה, לכתחלה צריך לבון חמור ובמקום הפס"מ די לו בהגעלה. ובזמנינו הרבה כלים מתקלקלים עיי' ליבון חמור, כגון מחבתות מטפלות, ואי"א להכשירם אלא עיי' הגעלה, ונמצא שבד"כ יש הפס"מ, ויש לסמוך להכשירם עיי' הגעלה או ליבון קל (פרט לפסח דאף במקום שצריך הגעלה לא סמכינן להכשיר כלים מטפלות).

הגליון נתרם בעילום שם **להצלת התורם ומשפחתו** - לשאלות והערות בעניני הגליון ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503
© **שמעתיא עמיקתא** - להפצת הגליון במקום מגוריהם או לימודם נא לשלוח בקשה לדוא"ר: AMIKTA571@GMAIL.COM

נערך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים"
(סדר היום, שבת קודש)

וכבר הקשה כן בקה"כ (יו"ד סי' קצ"ח על ה"ט"ז סי' כ"א) ודב"י שטי"ו הביא המחבר דעת הטור ודעת הרמב"ם, ואילו בסי' ש"כ"ח סתם דבכלי חייב חטאת, ונדחק ליישב דמ"ש המתברר בסי' ש"כ"ח דחייב, לא מיירי מדין מלאכה שאי"צ לגופא, דינא קא, ונפקינן בכה"ג שצריך לצפרנים. והנה במג"א (סי' ש"כ"ח ס"ק ל"ה) ציין לדבריו בסי' ש"ג, וסי' ש"מ, והיינו דבסי' ש"ג ס"ק כ"ב הביא משמיה דהריב"ש (סי' שצ"ד) דהנולט צפרניו חייב משום גוזא אע"פ שאי"צ לצפרנים, דבמשכן היו גוזזים עורות תחשים אע"פ שלא היו צריכים לצמר. וכתב הפמ"ג (סי' ש"כ"ח א"א ס"ק ל"ה) דמשעת דדעת המחבר כן, דפסק בסי' של"ד מלאכה שאי"צ לגופא פטור, ודעה ח"א חייב חטאת. ובאמת דעת הריב"ש לאו דעה היחידא היא, דכיוצא ב"איתא ברמב"ן (שבת ק"י) ובר"ן (שבת צ"ד, ז' ק).

(ומ"מ למעשה דעת המג"א [ריש סי' ש"מ] דאשה שחבה לטול צפרניה וצ"ע) כיון בדתוס' מבואר דלא מלאכה שאי"צ לגופא, והטור ודעמייה פוסקים דמלאכה שאי"צ לגופא פטור. ובסי' א' שם כתב דמ"מ מלאכה שאצ"ל פטור מיירי שצריך לשער. וכ"כ שם בסי' ג' דאם אינו צריך לצמר או לשער הוי מלאכה שאצ"ל. ונראה דהמ"א לא ראה דכדברי הריב"ש כתבו אף הרמב"ן והרי"ן בחידושיהם, וכבר כתב בה"ל (ריש סי' ש"מ ד"ה וחי"ב) דהכי מוכח אף מדברי הרי"ה, הסמ"ג והרא"ש. אלא דמ"מ לדינא העלה הבה"ל (שם) דאף לדעת אשה הנוטלת צפרניה לצורך טבילה הוי מלאכה שאי"צ לגופא, ועיי' אם אי"א לומר לכרית שטיטול צפרניה ביד, יכולה לומר לה שטיטול צפרניה אף בכלי.

אלא אכתי דתקשי דברי הפמ"ג אהדדי, דבסי' רע"ח ושל"ד כתב בדבריה המחבר אין הכרע, ובסי' ש"כ"ח כתב דהמחבר פסק בסי' של"ד דמלאכה שאי"צ לגופא פטור עליו. ואפשר דמ"ש בסי' ש"כ"ח דהמחבר פסק דמלאכה שאי"צ לגופא פטור עליה, ר"ל דבסי' של"ד הביא דעה זו בשו"ע, ואילו בסי' ש"כ"ח ושל"ד סתם דחייב ולא הביא דעה זו. והנה הרמב"ם בסי' של"ד (סכ"ו) כתב - וכל הדינים הנזכרים בדיני הדליקה הני מילי בימייהם, אבל בזמן הזה שאנו שרוינין בין הגוים והיא חשש סכנת נפשות, כתבו הראשונים והאחרונים זיכרונם לברכה שמוותר לבנות דליקה בשבת משום שיש בה סכנת נפשות והזריז הרי זה מעורב וכו', ודוקא לכבות דליקה דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופא ויש סכנה אם לא יכבה אבל אסור לחלל שבת כדי להציל ממון וכו'.

וכתב שם העולת שבת (סי' ק"א) - ומה שכתב דהוי מלאכה שאצ"ל, הוא דעת הטור וסייעתו דפסקו כ"י שמעון דפוסר במלאכה שאצ"ל, אבל הרמב"ם (פ"ב ח"א) וסייעתו פוסקים כר"י לחייב במלאכה שאצ"ל, ולפיכך פסק הרמב"ם דהמכבה הדליקה מפני איבוד ממון חייב. ועיי' מה שכתבתי לעיל בסי' רע"ח [נסק"א] בדעת המחבר בזה. ויש לתמוה על הרב למה לא כתב בסמוך אצל גחלת דני"ל עיקר להתיר בין של עץ ובין של מתכת. עכ"ל. הנה נקט דהרמ"א ס"ל לדינא דמלאכה שאצ"ל פטור עליה.

אולם במג"א (שם ס"ק ל"ה) מבואר דאין בדברי הרמ"א כאן הכרעה, וז"ל: שאינה צריכה לגופא - פי ואיכא למאן דאמר שאינו חייב עליה כמי"ש סעיף כ"ז, כני"ל דלא כעולת שבת. ונ"פ המח"ש דכוונתו דם כאן לא הכריע הרמ"א בדעת הטור, אלא דכ"ו דא"כ מ"ד דסי"ל דהוי דרבנן ויש חשש סכנה אנו מקילין.

ומ"מ מדברי הש"ך [בנקודות הספ"ה הני"ל] והמג"א (ריש סי' ש"מ), מבואר דכ"פ לענין אמירה לכרי שנקטן לדינא דמלאכה שאי"צ לגופא דרבנן. ובא"ר נ"מ שטי"ו ס"ק כ"ב ושי"מ ס"ק כ"א) כתב - דרוב הפוסקים פסקו כדעת ר"ש דמלאכה שאי"צ לגופא פטור עליה, וכ"כ פסק הש"ך (ל"ח ע"א אות א), והכי קמי"ל, ודלא כרמב"ם. וכן פסק המשנ"ב (סי' ט"ז) ס"ק ל"ד ושל"ד ס"ק פ"ה). וכ"כ בגרי"ז (סי' שטי"ו סי' ט"ז) ס"ק כ"ב דהעיקר כמ"ד דמלאכה שאי"צ לגופא פטור עליה. אולם הוסיף דעכ"פ כל בעל נפש יש לו להחמיר לעצמו באיסור של תורה במקום שאפשר.

פניני מופת

עניני שבת קדש

סדר ליל שבת (ה)

הטעם שהשבת זכר ליציאת מצרים - וואנו מזכירים בה זכר ליציאת מצרים לכון את הענין אשר ביארתנא א.ה. היינו דכיון שהקב"ה משנה את טבע העולם עיי' שבראז, וכן בכל קידושי המעודות אנו מזכירין יצ"מ מפני זה הענין, וכן בתפילות אנו אומרים זכר ליציאת מצרים, היא פינה עיקרית להאמתת הדת וכל עניניה עיקרית, ועיי' צריך כל אדם שיקדש בנחת מלה במלה ויכוין במה שמציא בשפתיו ויאמן בו.

ואפשר לומר שגם השבת הי' זכר ליצ"מ בצד מה, עיי' שאמר... כי משה שאל מפרעה יום אחד שינוחו בו ישראל מעבודת הוהוה לו פרעה ובחר להם יום לשתחויה, וכשבאו במעמד הר סיני ונצטוו מפי הקדוש ברוך הוא זכור את יום השבת לקדשו והנחיל אותו להם ליום מנוחה לעולמים, שמך משה באותה מתנה שנתן לו אותו יום למנוחה והיה חפץ בעיני הבורא בו מיום אחר...
ואע"פ שמששת ימי בראשית יום ז' שבת איקרי... אפי"ה שמך משה באותה מתנה, דכיון שלא נשתנה תורה עדיין והיו עבדים בעבודת פרך אזיה יום שעולה ברצונו של פרעה לתת היו נוטלים ושמחים עליו יהיה מה שיהיה, אבל עתה שנתן להם המנוחה לנחם מעבודתם וביום מנוחה ברצון הבורא ית' ודאי הי' שמחה על שמחה ותגלגול זכות עיי' זכאי ליום זכאי ועל כן שמח. **ולענין זכר אפ"ר לומר כי השבת הוא זכר ליציאת מצרים כי בזכרונה השבת נשתנה יום זהה אנו זוכרים יציאת מצרים וענין היום שנתן לנו שם למנוחה עיי' מרע"ה**. (סדר היום, שבת קודש)

נערך ע"י מחבר סדרת "עבודת המועדים"